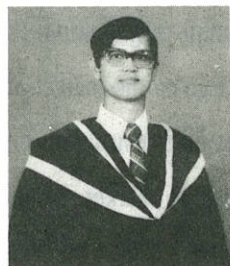

ภาษาไทย

* ดร.กวี อิศริวรรณ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ภาษาไทยของเราเป็นคำพยางค์เดียว เช่น ฉัน รัก คุณ เป็นต้น แต่ละคำมีความหมายในตัวสมบูรณ์ไม่ต้องแปล ถ้าคำใดเป็นสองพยางค์ขึ้นไปส่วนมากคำเหล่านั้นจะมาจากรากศัพท์ภาษาอื่น เช่น อาจารย์ คณบดี อธิการบดี ฯลฯ คำเหล่านี้มาจากรากศัพท์สันสกฤตและบาลี นอกจากนี้คนไทยยังรับคำมาจากภาษาชาติอื่น ๆ อีก เช่น เขมร ชาว จีน เป็นต้น ดังนั้น ภาษาไทยต้องแกะรอยจึงจะรู้ถึงความคันหรือลึกลับ ละเอียดย หรือหยาบ สละสลวย ไพเราะ และกินใจ ต้องอาศัยการศึกษาวิเคราะห์

จริงอยู่เราไม่จำเป็นต้องเรียน ก็พูดภาษาไทยได้ ที่พูดได้เพราะพูดตาม ๆ กันมา จำสืบ ๆ กันมา วัยเด็ก ๆ ก็จำทีละคำ โตขึ้นมาก็จำได้ทีละประโยค พออายุมากขึ้นก็สามารถพูดได้คล่องแต่จะไม่รู้ว่า อะไร คือ ประธาน กริยา กรรม ทั้งนี้ เราใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้เข้าใจกันเท่านั้น คนพูดภาษาไทยคล่องต้องพูดทุกวัน คนจบปริญญาเอกบางคนยังพูดไม่คล่องเท่ากับคนขายของที่ปากคล่องตลาด เพราะที่นั่นเขาพูดกันทุกวัน จนมีคำเรียกคนแถวนั้นว่า "คนปากตลาด"

คำว่า "คนปากตลาด" ไม่ได้หมายความว่า เป็น

คนปากพล่อย เพราะคนปากพล่อยเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ถ้าจะพูดให้ไพเราะหน่อยก็คือ "คนช่างเจรจา" (Conversationalist)* นั่นเอง

ทุกวันนี้ยังมีคนเข้าใจว่า คนปากตลาด คือ คนปากร้ายจริงๆ แล้วไม่ใช่ แต่เป็นคนช่างเจรจา คนปากตลานั้น ถ้าถามถึงไวยากรณ์ หรือล้อยคำที่มีแบบแผนแล้ว จะไม่รู้เรื่องเพราะเขาไม่เคยเรียน สมัยที่ผู้เขียนอยู่ประเทศอังกฤษได้เคยถามชาวอังกฤษว่า ทำไมต้องพูดอังกฤษแบบนี้ คำตอบก็คือ เพราะบรรพบุรุษของคนอังกฤษ เขาพูดกันแบบนี้ เช่น I go home. I go to school. I go to the market. คำว่า home ก็คือ school ก็คือ market ก็คือเป็นคำนาม ทำไมไม่ใช่ I go home. I go school. และ I go market. ทำไมต้องมี to นำหน้า school และ the นำหน้า market คนเรียนไวยากรณ์คงให้คำตอบเงินเหล่านี้ได้ ส่วนคนอังกฤษที่ไม่ได้เรียนภาษา-ศาสตร์ คำตอบของเขาก็คือ "เมื่อคุณมาอยู่อังกฤษ จงพูดอย่างที่คุณอังกฤษพูด" ก็เลยเข้าใจว่า คนพูดภาษาใดนั้น ไม่จำเป็นต้องเรียนภาษาศาสตร์ก็พูดได้ เช่นเดียวกับคนไทย พูดภาษาไทยได้คล่องมาก แต่พอถามเรื่องไวยากรณ์ไทย กลับตอบไม่ได้ว่าทำไมต้องเป็นอย่างนั้น คำตอบที่น่าจะทำให้หมดปัญหาคือ "อยู่เมืองไทย จงพูดอย่างที่คุณไทยพูด"

ไม่ว่าภาษาใดในโลกจะมีแบบแผน มีหลักเกณฑ์มีไวยากรณ์ ที่เราเรียกว่า "ต้นติภาษา" ** คนส่วนมากเมื่อไม่

ได้ศึกษาถึงความลึกซึ้ง ความละเอียด ก็จะไม่รู้ที่มาที่ไป แต่พูดให้เข้าใจได้ สำหรับคนที่ได้ศึกษา จะรู้ที่มาที่ไป ตอบได้อย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถ "แกะรอยภาษา" ที่คนพูดได้อย่างถูกต้องมีใช้รูปแบบ งามๆ ปลายๆ

ปลาก็ปลา งูก็งู รู้ให้ชัด
จึงจะจัด ว่ามีครู อยู่ศึกษา
ถ้าถามปู แล้วโพล่ ไปตอบปลา
ถามมัจฉา โกล่ ไปตอบงู

อย่างนี้เรียกว่ารูปแบบ Unfountain knowledge คือ รูปแบบผิวน้ำ เพราะงูกับปลาไหลมีลักษณะคล้ายกัน ถ้าเป็นงูรู้ไม่ลึกก็เรียกว่าปลา

ภาษาไทยทุกวันนี้มีหลายรูปแบบ และดันได้ตลอด มีการสร้างคำใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอ คำที่เกิดขึ้น บางคำก็เป็นที่ยอมรับทั้งๆ ที่ผิด บางคำก็ไม่ใช่ที่ยอมรับทั้งๆ ที่ถูก เพราะภาษาไทยคำหนึ่งๆ แปรได้ดังหลายความหมาย คนรู้หน่อยแปลได้เพียงความหมายเดียว ดังนั้น จึงต้องมี "ศัพท์บัญญัติ" ขึ้นมาเพื่อบังคับให้ยอมรับเป็นไปในทางเดียวกัน ศัพท์บัญญัตินั้น จะมีคณะกรรมการชุดหนึ่งคอยกำหนด สร้าง และดูแลอยู่เพื่อไม่ให้ภาษาที่พูดแบบเก่าๆ เกิดขึ้น ในลักษณะที่เรียกว่า "ผิดเสียจนถูก"

ต่อไปนี้จะยกตัวอย่างโดยย่อๆ ให้เห็นชัดเจนว่าภาษาไทยที่ซัดๆ เสียจนถูก มีคำใดบ้าง ถึงแม้คำเหล่านี้จะ

* Conversationlist มาจากคำว่า Conversation+alist เป็นคำเก่าที่ชาวอังกฤษนิยมใช้ยุคของเดวิดอูว์ ๙-๑๒ ขวบ ที่พูดกัน เริ่มใช้ตั้งแต่สมัย Jane Austen (1775-1886) นักเขียนสาวโสทัดที่เขียนนวนิยายประชดประชันสังคมอังกฤษ มีชื่อหลายเล่ม เช่น SENSE AND SENSIBILITY, PRIDE AND PREJUDICE และ EMMA ใช้เป็นหลักสูตรชั้นมัธยม ปีที่ ๘ (เกรด ๑๒) ของอังกฤษ

** ต้นติภาษา คือ ภาษาที่มีแบบแผน หลักเกณฑ์การใช้ เช่น ไวยากรณ์ เป็นต้น

แก้ไขไม่ได้แล้วก็ตาม เช่น

๑. จรรยาบรรณ
๒. อมิตะพุทธ
๓. เลือกทรกัมภที่ซัง
๔. โมโห
๕. อนุสาวรีย์
๖. สุนัขยิบดา
๗. ยืนกระดาษาเดียว
๘. หัวมังกู ทายมังก
๙. โรคความดันโลหิต
๑๐. พระบรมฉายาสาทิสลักษณ์

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ๑๐ คำนี้ จะขอแกระยเพียง ๒ คำก่อนคือ จรรยาบรรณและอมิตะพุทธ เพื่อให้ทราบว่ "ผิดเสียจนลูก" อย่งไร

๑. จรรยาบรรณ (CODE OF CONDUCT)

เป็นคำสมาสสองคำมารวมกันคือ จรรยา+บรรณ คำว่า "จรรยา" เป็นภาษาสันสกฤต บาลี ใช่ว่า จรยา ไทยก็ใช้ตามบาลีตรงตัวที่เดี๋ยว่า จรรยา การออกเสียงไทยก็ออกเสียงว่า "จันยา" ส่วนชาวอินเดีย ชาวสิงหล และชาวเนปาลออกเสียงว่า "จันเยอะ" (*Encyclopaedia of Buddhism Ceylon printed, 1977 : 471*)

คำว่า "จรรยา" นี้ภาษาฝรั่งเศสใช้ว่า Etiquette (อ่านออกเสียงว่า เอท-ติ-เคท) อังกฤษนำคำนี้ทั้งคำมาใช้ตามฝรั่งเศส คือ Etiquette เหมือนกัน ละตินใช้ว่า Ethica กรีกว่า Ethike คำแปลก็เป็นอย่างเดียวกัน คือ จรรยาได้แก่

ความประพฤติที่ดี หรือมารยาทที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม (*An etiquette means the good manners established by convention as acceptable or required in society*) (*Webster's Dictionary, 1970 : 481*)

อนึ่ง คำว่า จรยานั้นใช้กับศัพท์อื่นๆ ได้เป็นบางคำ เช่น จรรยาแพทย์ (Medical etiquette) แต่ถ้าเป็นทนายความเขาไม่เรียก จรรยาทนายความ เขาเรียกว่า มารยาททนายความ หรือ Legal morals จะเห็นว่า จรรยา นั้นมิได้ใช้ผสมกับคำอื่นได้ทุกคำเสมอไป

ที่นี้มาพูดถึงคำว่า "บรรณ" แปลว่า กระดาษ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ เมื่อรวมกันเป็น จรรยาบรรณ หมายความว่า "ระเบียบ กฎ ข้อวัตรปฏิบัติ สำหรับหนังสือพิมพ์ สำหรับสื่อมวลชน" ความหมายนี้เป็นความหมายมุ่งเน้นระเบียบข้อบังคับกับวิชาการหนังสือพิมพ์เท่านั้น เช่น ควรเขียนข่าวอย่างไร ข่าว คือ ข่าวอย่าขยายความ อย่าวิเคราะหึในเนื้อหาข่าว ข่าวต้องตรง มีข้อมูลเป็นความจริง และยุติธรรม สีขาวต้องเป็นสีขาว และสีดำต้องเป็นสีดำ ผู้เขียนข่าวต้องมีอุดมคติ มีจรรยาบรรณ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงให้คำนิยาม "จรรยาบรรณ" ซึ่งท่านทรงใช้ศัพท์อังกฤษว่า Code of conduct "ประกอบด้วยพฤตินัยปฏิบัติซึ่งเป็นหลักปฏิบัติ และข้อพึงปฏิบัติของการจัดการที่ดี สำหรับวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์" คำนิยามนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับ พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวไว้ในสยามรัฐเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ว่า "จรรยาบรรณ ใช้สำหรับฐานันดร ๔ * นั้นเอง"

* ฐานันดร ๔ ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ หรือผู้อาชีพเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ เช่น ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ

ปัจจุบันคำว่า "จรรยาบรรณ" มีคนเป็นจำนวนมากใช้ฟุ่มเฟือยไปในทางอื่น และประกอบกับคำอื่น ๆ จนพลาและพลาမ် เช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณนักศึกษา จรรยาบรรณนักการเมือง จรรยาบรรณครอบครัว จรรยาบรรณข้าราชการ เป็นต้น และเขียนสลับกันมาเช่นนี้ เรียกว่าใช้กันจนผิด ๆ และผิดจนเป็นที่ยอมรับกันในสังคมภาษาตราบนานทุกวันนี้

แม้ใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๒๑๓ ได้ให้ความหมายไว้ว่า จรรยาบรรณ น. *ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก* ผู้เขียนคิดว่าความหมายดังกล่าวมานี้คลุมเครือ ไม่แน่นอนประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แท้จริงแล้วน่าจะเน้นเฉพาะวิชาชีพหนังสือพิมพ์เท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีโอกาสได้พูดคุยเป็นการส่วนตัวกับ ศาสตราจารย์อานงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิตทางด้านภาษา ถึงความหมายของคำว่า จรรยาบรรณ คำตอบที่ได้รับก็คือ มันเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันมาผิดเสียจนกลายเป็นคำที่ถูกต้องไปแล้ว

นายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี (อ้างในจดหมาย : "หมอหลวง" ขอบคุณกองทัพบก ๒๕๓๕ : ๓๐) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ส่งจดหมายถึงหนังสือพิมพ์มติชน ขอแก้ข้อความที่หนังสือพิมพ์มติชนลงข่าวคลาดเคลื่อนตอนหนึ่งว่า "ด้วยความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของ

ท่าน กระผมขอแสดงความขอบคุณ ที่ได้กรุณาช่วยแก้ไขข้อความให้ถูกต้อง" นายแพทย์ประดิษฐ์ใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" ถูกประเด็น คือ ใช้กับหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชน โดยเขียนถึงผู้สื่อข่าวว่า "มีจรรยาบรรณ" ดี

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสต่อพลนิกรทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง เกี่ยวกับพระโรคหทัยชนิดที่เรียกตามศัพท์แพทย์ว่า Coronary Heart Disease จำเป็นต้องให้แพทย์หลวงทางหัวใจ คุณหมอธาดา ชากร เป็นหัวหน้าทำ Cardiac Cat* ในห้อง Cat Lab โดยสวนบัลลูนเพื่อขยายหลอดเลือดที่ตีบอยู่จุดหนึ่ง อันเนื่องมาจากก้อนไขมัน หรือ Fatty Fibrons ไปกั้นอยู่ทำให้จุดนั้นตัน ต้องสอดบัลลูนเพื่อเลือดจะได้เดินสะดวกและก็ปลอดภัย การพระราชทานสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีอยู่คำหนึ่งที่พระองค์ท่านใช้ว่า "ถ้าจะให้หมอมาพูด ก็จะไม่ถูก เพราะหมอมือ จรรยาแพทย์" (บันทึกข้อความตามที่พระสุรัสวดีไว้)

คำว่า "จรรยาแพทย์" นั้นพระองค์ท่านตรัสได้อย่างถูกต้อง จะพบเสมอว่ามีผู้เข้าใจว่า "จรรยาบรรณแพทย์" ซึ่งไม่ถูกต้อง แต่ที่ใช้กันมาจนเคยและเคยเสียจนชิน ชินเสียจนเป็นนิสัยติดปาก คิดคำโดยไม่รู้ว่า "มันไม่ถูกต้อง หรือผิด แต่ก็ผิดจนกลายเป็นที่ยอมรับกันว่า ถูก แท้จริง ๆ ผิด"

อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้เขียนคัดลอกมาจากบทความเรื่อง "อาจารย์มหาวิทยาลัยกับการเมือง" เขียนโดย รองศาสตราจารย์ธนนิติ เศรษฐบุตร ในหนังสือพิมพ์มติชน

* Cardiac ศัพท์แพทย์แปลว่า หัวใจ Cat เป็นคำย่อมาจากคำว่า Catheterization แปลว่า สายสวน ทำด้วยพลาสติกนิ่ม สำหรับสอดเข้าที่เส้นเลือดใหญ่โค่นขาจนถึงหัวใจ แล้วฉีดยา เพื่อดูว่า เส้นเลือดที่หัวใจมีเส้นไหนบ้างตีบตัน ถ้าตีบตันจะได้ใส่บัลลูน เพื่อให้เส้นเลือดขยายตัวกว้างขึ้น

ฉบับวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๘ หน้า ๘ ความตอนหนึ่งท่านใช้ว่า "มหาวิทยาลัยควรกำหนดหลักไถ่ที่จะต้องตามพฤติกรรมของอาจารย์ ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ว่าได้กระทำตามจรรยาบรรณของอาจารย์หรือไม่" การใช้คำว่า จรรยาบรรณนี้น่าจะไม่ถูกต้อง เพราะจรรยาบรรณต้องเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์เท่านั้น ควรใช้คำว่า "จรรยาครู" หรือ "จรรยาของอาจารย์"

ตัวอย่างสุดท้าย เป็นตัวอย่างที่นักการเมืองชอบพูดจนติดปาก เช่น นายวีระ มุสิกพงศ์ (*อ้างในจดหมาย : วีระคุณหมอดู ๒๕๓๕ : ๓๐*) จากคำให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ถึงการที่มีหมอดูออกมาทำนายว่า "หัวหน้าพรรคการเมืองคนนั้นจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี นายคนนั้นจะหลุดจากตำแหน่ง ดุมันชักจะมากไป แล้ว หมายความว่า หมอดูไม่มีจรรยาบรรณ"

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงใคร่ตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า "จรรยาบรรณ" ควรใช้กับหนังสือพิมพ์ หรือวิชาการหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ ไม่ใช่ทำตามความนิยมที่พูดและเขียนกันมาอย่างผิดๆ แล้วพยายามผลักดันคำที่ผิดๆ ใหม่นั้นถูก

๒. อมิตะพุทธ (AMITA BUDDHA)

"อมิตะพุทธ" เป็นคำอุทานที่เพี้ยนมาจากคำว่า

"อมิตาภา" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางหนึ่งของญี่ปุ่นในนิกายโจโด (JoTo) * ชาวญี่ปุ่นถือว่าเป็นองค์อวตาร มาจากพระพุทธเจ้า ถือเป็นพระโพธิสัตว์องค์ที่สี่ ชาวพุทธญี่ปุ่นบางคนเรียกองค์แทนพระสากยะมุณี มีประจำอยู่ในวัดญี่ปุ่น สำหรับพระโพธิสัตว์ทั้งสองคนนี้ได้แก่

องค์ที่ ๑ ชื่อ ธิยานิพุทธะ (Dhyāni buddhā)

องค์ที่ ๒ ชื่อ จินะพุทธะ (Jinā buddhā)

องค์ที่ ๓ ชื่อ อโสภะยา (Aksobhayā)

องค์ที่ ๔ ชื่อ อมิตาภา (Amitabhā)

พระพุทธรูปองค์นี้มีรัศมีรอบกาย (*อมิตะ+อาภา*) ทำให้ผู้พบเห็นแล้วต้องอุทานว่า "โอ...อมิตาภา" เพราะท่านมีรัศมีสว่างไสวมาก (*อาภา แปลว่า รัศมี*) (*Encyclopaedia of Buddhism, Ceylon Printed 1966 : 494*) ต่อมาคำอุทานนี้ถูกเปลี่ยนไปเป็น "อมิตะพุทธ" ซึ่งถือว่าเป็นผิดจากเดิม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันเรียกว่า ผิดเสียจนถูก

ยังมีอะไรต่ออะไรอีกมากในสังคมที่ต้องแก้ไข มิใช่ภาษาเท่านั้นที่สับสนวุ่นอะไรผิด อะไรถูก ฉะนั้นบทความนี้เขียนขึ้นเพื่อส่งเสริมป้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากความคิดของคนๆหนึ่งที่อยากเห็นทุกคน มีส่วนในการแกะรอยภาษาไทยร่วมกัน □□

* โจโด เป็นนิกายนับถือดวงดาวของชาวญี่ปุ่น เช่น ดวงอาทิตย์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี "จดหมาย : "หมอหลวง" ขอบคุณกองทัพบก " มติชน ๙ มิถุนายน ๒๕๓๕ หน้า ๓๐

เปลื้อง ณ นคร วิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์ กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๕

นรนิติ เศรษฐบุตร "อาจารย์มหาวิทยาลัยกับการเมือง" มติชน ๘ กันยายน ๒๕๓๕ หน้า ๘

วรรณไวทยากร, พระองค์เจ้า ชุมนุมบทความทางวิชาการภาษาศาสตร์ กรุงเทพฯ โครงการตำราสังคมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔

วิจิตรวาทการ, หลวง กุศลโอบายการไ้ภาษา กรุงเทพฯ สารมวลชน ๒๕๓๑

"จดหมาย : วีระคุณหมอดู " มติชน ๑๘ สิงหาคม ๒๕๓๕ หน้า ๓๐

อนุমানราชธน, พระยา ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย กรุงเทพฯ กรมศิลปากร ๒๕๒๒

Ansten, Jane Sense and Sensibility London : Collins & Gragow Printing 1953.

Encyclopaedia of Buddhism Cylon : Cylon Printed, 1977

อ่านอย่างไรให้ไพเราะ

๑๕. การสอด้สออารมณ์ นับเป็นวิธีการที่มีค่าสูงสุดสำหรับการอ่านบทร้อยกรอง ผู้จะทำได้ต้องเข้าใจซึ่งถึงวิญญาณของคำแต่ละคำ เพื่อจะได้ครั่นเสียง ครวญเสียง ไซ้เสียงหนักเบาประคองเสียงให้เลื่อนไหลไปตามท่วงทำนอง เสมือนหนึ่งการผจงกรอร้อยบุปผามาลี หรืออัญมณีนีลว่า นั่นคือ ต้องอ่านให้เสมือนว่า ผู้อ่านได้เข้าไปนั่งในหัวใจกวี การอ่านอย่างสอด้สออารมณ์ ทำให้บทร้อยกรองมีชีวิตจิตใจ และนี่คือ ที่สุดของการอ่านทำนองเสนาะ อ่านอย่างไรให้ไพเราะ ☐ ☐

บรรณานุกรม

จันท์ ขำวไล จันทศาสตร์ พระนคร โรงพิมพ์พระจันทร์ ๒๔๗๔.

เปลื้อง ณ นคร ประวัติวรรณคดีสำหรับนักศึกษา พิมพ์ครั้งที่ ๙ พระนคร ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๗.

สมศักดิ์ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีภาณุจันท์ หลักนักอ่าน เมติคัล มีเดีย ๒๕๓๑.

สุภา พักข้อง วรรณคดีไทยก่อนรับอิทธิพลจากตะวันตก โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๓๐.